

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อของเด็กและเยาวชนในชุมชนแออัดใน กรุงเทพมหานคร ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการควบคุมตนเอง สุขภาพจิต และแรงงูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กและเยาวชน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนในระบบ นอกกระบบ เคชเรียนแต่หตุคเรียน และไม่เคชเรียนต่อเลข ของเด็กและเซ่วชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร โดยเก็บข้อมูลจากเด็กและเซ่วชนจำนวน 339 คน ซึ่งผู้วิจัยจะได้สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นชาย ร้อยละ 52.8 หญิง 47.2 ส่วนใหญ่มีพี่น้องจำนวน 3 คน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นบุตรคนที่ 2 ในครอบครัว

ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือน ระหว่าง 3,001 - 6,000 บาท มากที่สุด

เด็กที่ไม่เรียนในระบบโรงเรียน มีจำนวน 37 คน ซึ่งประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบันโดยอาชีพส่วนใหญ่ได้แก่ การรับจ้าง รองลงมาคือช่วยงานผู้ปกครอง และอื่น ๆ เกือบของแก่ชახ ชახ พวงมาลัย เซ็ดกระจกรรถยนต์ และพับถุงชวย เป็นต้น

ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา

เด็กและเซ่วชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีสัดส่วนของผู้ที่เรียนในระบบการศึกษา ร้อยละ 48.7 ไม่เคชเรียนต่อเลข ร้อยละ 23.0 เคชเรียนแต่หตุคเรียน ร้อยละ 17.7 และเรียนนอกระบบโรงเรียน ร้อยละ 10.6 โดยเด็กส่วนใหญ่เคชเรียนก่อนข้างคิ มีเกรดเฉลี่ยระหว่าง 2.01 - 3.00 และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนมากนัก (ไม่เกิน 3 กิโลเมตร)

สำหรับเด็กและเซ่วชนที่ไม่ได้เรียนต่อในระบบโรงเรียนมีจำนวน 36 คน ที่กำลังศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยส่วนใหญ่เรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียน (กศน.) ส่วนเด็กที่ไม่ศึกษา

ต่อเลข จำนวน 78 คน มีร้อยละ 50.0 ไม่ทำงานอะไรเลย และส่วนใหญ่ ร้อยละ 41.0 ทำงานบางเวลา ส่วนเด็กที่เคยเรียนแค่หุคเรียน จำนวน 59 คน มีสาเหตุมาจาก ปัญหาเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ เมื่อจำแนกลักษณะการศึกษาของเด็กระหว่างเด็กหญิงและเด็กชาย พบว่า เด็กหญิงเรียนในระบบโรงเรียนมากกว่าเด็กชาย แต่เด็กชายมีส่วนร่วมในการเรียน กศน. และการศึกษาผู้ใหญ่ภาคค่ำมากกว่าเพศหญิง

ผลการศึกษาสุขภาพจิต การควบคุมตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ผลการวัดสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างสุขภาพจิตปานกลางค่อนข้างดี มีการควบคุมตนเองได้ปานกลาง และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับปานกลางเช่นกัน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเด็กหญิงชาย พบว่า เด็กหญิงมีการควบคุมตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สูงกว่าเด็กชาย และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเรื่องสุขภาพจิต เด็กหญิงชายไม่มีความแตกต่างกัน

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อ

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อของเด็กทั้ง 4 แบบ คือ การเรียนในระบบโรงเรียน การเรียนนอกระบบโรงเรียน การเคยเรียนแค่หุคเรียน และการไม่เคยเรียนต่อเลย ดังนี้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนในระบบโรงเรียน ได้แก่ การศึกษาของผู้ปกครอง การควบคุมตนเอง จำนวนพี่น้อง และสุขภาพจิต

จากผลการวิจัยที่กล่าวมา สามารถสรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อของเด็กและเยาวชนดังต่อไปนี้

1. การควบคุมตนเอง มีผลทางบวกต่อการเรียนต่อในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยเด็กที่มีระดับการควบคุมตนเองในระดับสูง จะเรียนต่อทั้ง 2 ระบบ มากกว่ากลุ่มเด็กที่มีการควบคุมตนเองต่ำ และเด็กที่มีการควบคุมตนเองต่ำจะมีการไม่เคยเรียนต่อเลยในระดับสูง
2. สุขภาพจิต มีความสัมพันธ์กับเด็กที่เรียนในระบบ และที่เคยเรียนแค่หุคเรียนแล้ว โดยเด็กที่เรียนในระบบโรงเรียนเป็นเด็กที่มีสุขภาพจิตค่อนข้างดี ขณะที่เด็กที่เคยเรียนแค่หุคเรียนมีระดับสุขภาพจิตไม่ปกติมากกว่า
3. การศึกษาของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับการเรียนในระบบโรงเรียนของเด็ก โดยเด็กที่มีผู้ปกครองมีการศึกษาระดับสูง จะเรียนในระบบมากกว่าเด็กที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่ำ ตรงกันข้ามกับเด็กที่ไม่เคยเรียนต่อเลย มีผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาดำเนินกว่า

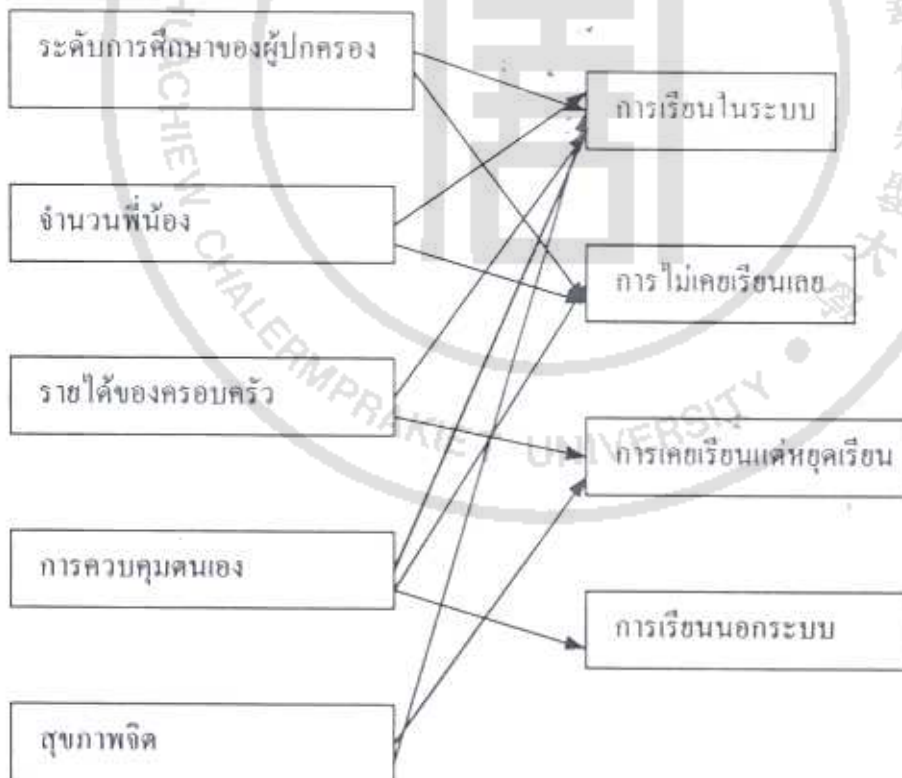
4. จำนวนพี่น้อง มีอิทธิพลต่อการที่เด็กได้เรียนในระบบโรงเรียนและไม่เคยเรียนเลย โดยเด็กที่มีจำนวนพี่น้องน้อยเรียนต่อในระบบโรงเรียนมาก ขณะที่เด็กที่มีจำนวนพี่น้องมากจะไม่เคยเรียนต่อเลยมากด้วย

5. รายได้ของครอบครัว มีอิทธิพลต่อการเรียนในระบบโรงเรียน และที่เคยเรียนแต่หยุดเรียน โดยเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้มากจะเรียนในระบบโรงเรียนมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย และสำหรับเด็กที่เคยเรียนแต่หยุดเรียนจะมาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยมากกว่ามีรายได้มาก

ผลการวิจัย สรุปได้ดังแผนภูมิที่ 5.1

แผนภูมิที่ 5.1

สรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อของเด็กและเยาวชน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนนอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การควบคุมตนเอง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนแต่หยุดเรียน ได้แก่ สุขภาพจิตและรายได้ของครอบครัว

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่เรียนต่อเลข ได้แก่ การควบคุมตนเอง (ทางลบ) การศึกษาของผู้ปกครอง (ทางลบ) และจำนวนพี่น้อง

5.2 อภิปรายผล

ผลที่ได้จากการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อของเด็กและเยาวชน มี 5 ปัจจัย ที่มีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์ต่อการเรียนต่อ คือ การควบคุมตนเอง สุขภาพจิต การศึกษาของผู้ปกครอง จำนวนพี่น้อง และรายได้ของครอบครัว ซึ่งจะทำการอภิปราย ดังนี้

1. การควบคุมตนเอง

การควบคุมตนเองเป็นปัจจัยด้านลักษณะทางจิต ซึ่งการควบคุมตนเองของเด็กที่ทำการศึกษาที่คืนัน วัดได้จากการศึกษาที่เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ในการที่จะหยิบสิ่งของ ของผู้อื่นมาใช้ โดยจะต้องบอกกับเจ้าของก่อนทุกครั้งไม่หยิบโดยพลการ ซึ่งทำให้สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า เด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนแออัดนั้น จากภาพลักษณ์ภายนอกแล้ว ถูกมองจากคนภายนอกว่า เป็นเด็กเหลือขอ ขอบลักขโมย และไม่ชอบที่จะเรียนหนังสือ แต่ผลการศึกษาทำให้ทราบว่า เด็กและเยาวชนในชุมชนแออัด ยังสามารถควบคุมตนเองได้ในระดับปานกลาง ซึ่งจะส่งผลต่อไปว่า การที่เด็กมีการควบคุมตนเองได้คืนัน เด็กก็สามารถที่จะเรียนได้จนจบชั้นสูงสุด ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน และในทางกลับกันในเด็กที่มีการควบคุมตนเองต่ำ พบว่า จะไม่เรียนต่อเลข ซึ่งก็มีปัจจัยที่ไม่เอื้อให้เด็กไม่เรียนต่อเลข คือ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า ถ้าเด็กที่มีผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูง เด็กก็จะเรียนต่อในระบบโรงเรียน และถ้าเด็กที่มีผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำ เด็กก็จะได้รับผลกระทบ คือ เด็กจะไม่เคยได้เรียนต่อเลขเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว ยังมีปัจจัยอีกตัวที่มีอิทธิพลต่อการไม่เรียนต่อเลขของเด็ก คือ จำนวนพี่น้อง พบว่า ในครอบครัวของเด็กที่มีจำนวนพี่น้องน้อย เด็กจะเรียนต่อในระบบโรงเรียนมาก และในทางกลับกัน ในครอบครัวของเด็กที่มีจำนวนพี่น้องมาก ก็จะส่งผลให้เด็กไม่เรียนต่อเลขมากตามไปด้วย

2. สุขภาพจิต

สุขภาพจิตนับว่าเป็นปัจจัยด้านลักษณะทางจิตอีกตัวหนึ่ง ที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนในระบบโรงเรียน และเคยเรียนแต่หตุเรียนของเด็ก ผลการศึกษา พบว่า เด็กในชุมชนแออัดส่วนใหญ่ มีระดับสุขภาพจิตปานกลางค่อนข้างดี ซึ่งจากประสบการณ์ของผู้วิจัย มักพบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด มีสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่น่ามอง แออัด ชัดเชิดไปด้วยห้องแถวที่ติดกันยาวเหยียด น่าน่า ไม่มีที่ระบาย ผู้คนพูดจาไม่สุภาพ ถ้วนถ้วนเป็นสิ่งที่น่าจะทำให้สุขภาพจิตของผู้อยู่อาศัยไม่ปกติแต่ผลการศึกษากลับพบว่า เด็กที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดส่วนใหญ่มีสุขภาพจิตที่ค่อนข้างดี เป็นความขัดแย้งกับประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งจากผลการศึกษานี้ทำให้ทราบว่าสุขภาพจิต มีความสัมพันธ์ต่อการเรียนในระบบ และการเคยเรียนแต่หตุเรียนของเด็ก สามารถอธิบายได้ว่า เด็กที่มีสุขภาพจิตดีจะเรียนในระบบโรงเรียน ส่วนเด็กที่เคยเรียนแต่หตุเรียนพบว่าเป็นเด็กที่มีสุขภาพจิตไม่ปกติมากกว่าเด็กที่มีสุขภาพจิตดี

3. การศึกษาของผู้ปกครอง

การศึกษาของผู้ปกครองเป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลในลำดับต่อมา โดยเมื่อวิเคราะห์ปัจจัยการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า มีความสัมพันธ์กับการเรียนในระบบโรงเรียนของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สเตลแมน และ โดบี (Stelman and Doby, 1983 : 103; Heer, 1985 : 40 อ้างใน สุวัฒน์ ไชยชนก, 2535 : 130) ที่พบว่า บิดามารดา หรือผู้ปกครองมีส่วนสำคัญที่จะทำให้บุตรหลานมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น กล่าวคือ บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ที่มีการศึกษาสูง ก็จะมีคามมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานสูง โดยให้การสนับสนุนส่งเสริมให้เรียนต่อในระดับสูงขึ้น ส่วนผู้ปกครองที่มีการศึกษาค่ำก็มักจะมีคามมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานต่ำด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เด็กและเยาวชนที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองมีการศึกษาค่ำก็จะมีคามตั้งใจไม่เรียนต่อ เพราะบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ขอมส่งผลต่อการวางแผนการศึกษาของบุตร

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบที่พบจำนวนผู้ปกครองกลุ่มที่บุตรหลานไม่เรียนต่อ เป็นผู้ที่ไม่มีการศึกษา และจบแค่ระดับชั้นประถมศึกษา เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุดม ภู่งประเสริฐ (2521) พล แสงสว่าง (2521) ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา (2524) และสุนทร โครัตน์ (2526) ที่พบว่า บิดามารดาที่มีการศึกษาค่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จะมีความตั้งใจในการส่งบุตรหลานเรียนต่อต่ำ

4. จำนวนที่นั่ง

จำนวนที่นั่ง เป็นปัจจัยด้านประชากรที่มีอิทธิพลต่ำสุดต่อมา โดยเมื่อวิเคราะห์ปัจจัยจำนวนที่นั่ง พบว่า มีความสัมพันธ์กับการที่เด็กเรียนในระบบ โดยเด็กที่มีจำนวนที่นั่งน้อยจะมีโอกาสเรียนต่อในระบบโรงเรียนมาก ในขณะที่เด็กที่มีจำนวนที่นั่งมากจะไม่เคยเรียนต่อเลยมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เอ็ดดา เอ.แทน และวรรณศิริ ปิยวิทย์ (2523) ที่พบว่า ยิ่งเด็กมีจำนวนที่นั่งน้อย เด็กจะยิ่งมีความตั้งใจในการเรียนต่อสูง และสอดคล้องกับ ประสงค์ ชูน้อย (2521) จริญญา นิษฐ์ผดอินไชย (2521) สวรรค์ อ่อนนาค (2526) ที่ต่างก็พบตรงกันว่า เด็กที่มีจำนวนที่นั่งมากหรือมาจากครอบครัวขนาดใหญ่ จะมีโอกาสเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาชั้นน้อย ผลการวิจัยครั้งนี้ จึงสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี และผลการวิจัย ต่างประเทศหลายเรื่องตามที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

5. รายได้ของครอบครัว

รายได้ของครอบครัวเป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมอีกตัวที่มีอิทธิพลต่อการเรียนในระบบโรงเรียน และที่เคยเรียนแต่หยุดเรียน ผลการวิจัย พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้มากจะเรียนในระบบโรงเรียนมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย และสำหรับเด็กที่เคยเรียนแต่หยุดเรียนจะมาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดวิส (Davis, 1985 อ้างใน สุรัตน์ ไชยชมภู, 2536 : 112) ที่พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความตั้งใจที่จะประสบผลสำเร็จทางการศึกษา และผลการวิจัยของ สมศรี ชูส่งแสง (2522) ที่พบว่า รายได้ของครอบครัวเป็นตัวแปรสำคัญในการเรียนต่อของนักเรียนในจังหวัดนครศรีธรรมราช และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สถาพร ชันโต (2521) ผลาทิพย์ กระทบมอทอง (2522) เทียมจันทร์ จากัญญาประทีป (2523) และสุวิมล กาญจนโกมล (2524) ซึ่งพบตรงกันว่า ตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเรียนต่อและไม่เรียนต่อของเด็ก คือ รายได้ของครอบครัว กล่าวคือ เด็กที่เรียนต่อมักมาจากครอบครัวที่มีรายได้สูงและปานกลาง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสวตศักดิ์ มิ่งสอน (2528) และธานินทร์ ธรรมพิริคนเกษม (2528) ที่พบว่า ครอบครัวที่มีรายได้ต่ำมากจะไม่สามารถส่งบุตรหลานให้เรียนต่อสูงกว่าภาคบังคับได้

ข้อเสนอแนะ

ระดับสถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สถาบันครอบครัว เนื่องจากเด็กยังเป็นผู้ที่ต้องการความรักความอบอุ่นและต้องการผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้ติดตัวเด็กตลอดไป และจะส่งผลไปถึงเรื่องของการศึกษาด้วย โดยครอบครัวจึงควรปฏิบัติดังนี้

1. ควรเริ่มจาก พ่อ-แม่ ต้องทำให้ครอบครัวอบอุ่น คือควรปลูกฝังเด็กให้มีความรู้สึกดี ๆ ต่อตนเอง และครอบครัว พ่อ-แม่ควรอบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักการใช้เหตุผล ควรอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์ ให้ความรัก โลกัษเด็ก ให้รางวัลเมื่อเด็กทำดี มีการลงโทษแต่อย่างน้อย และเหมาะสมกับการทำผิดของเด็ก ไม่อารมณ์เสียใส่เด็ก ว่าเด็กอย่างนั้นเหมาะสม และไม่ควรปฏิบัติที่ จะช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษาแก่เด็ก

2. จากสภาพของชุมชนแออัด อาจกล่าวได้ว่า ผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดมักไม่มีเวลาที่จะอบรมสั่งสอนบุตรได้มากนัก เพราะต้องหากิจกรรมครอบครัว ผู้วิจัยขอแนะนำว่า ควรมีหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาชุมชน ลงมาให้คำปรึกษาแนะนำ ผู้ปกครองของเด็ก ในการที่จะเลี้ยงดูหรือดูแลบุตรอย่างไรถึงจะเรียกว่าให้ความอบอุ่น เช่น หน่วยงานสวัสดิภาพครอบครัว กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแออัด ควรรุกเข้าไปให้ถึงสถาบันครอบครัว เพื่อทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ของครอบครัวรวมถึงชุมชน และเป็นแนวทางในการป้องกันครอบครัว หรือปัญหาเด็กถูกผู้ปกครองทำร้ายร่างกาย หรือจิตใจ ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลถึงตัวเด็กในการเรียนต่อหรือหยุดเรียนกลางคัน แต่ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ดี พ่อ-แม่ อบรมสั่งสอนและให้ความอบอุ่นกับเด็ก ก็ส่งผลให้เด็กมีสุขภาพจิตที่ดี มีการควบคุมตนเองได้ดี ซึ่งก็จะทำให้เด็กมีความตั้งใจที่จะเรียนต่อทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนตามมา และก็จะส่งผลไปถึงอนาคตข้างหน้าเด็กสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเพราะได้รับการศึกษาไม่ว่าจะเป็น การศึกษาในระบบโรงเรียน หรือการนอกโรงเรียนก็ตาม

โรงเรียน โรงเรียนก็เป็นอีกสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการที่เด็กอยากเรียนต่อหรือไม่ ซึ่งโรงเรียนควรปฏิบัติดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อของเด็กและเยาวชน คือ จำนวนที่น่อง รายได้ของครอบครัว ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ระดับมัธยมศึกษา ควรมีครูแนะแนวที่ดีและเก่ง ซึ่งสามารถที่จะจูงใจเด็กให้สามารถเรียนต่อไปได้เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น โดยไม่ต้องหยุดเรียนกลางคัน โดยทางโรงเรียนจะต้องเสริมในส่วนของการใช้จ่ายซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อตัวเด็ก อีกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อของเด็กคือ เรื่องจิตลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเด็กอาจจะไม่ได้ส่วนนี้จากครอบครัวเลย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทางโรงเรียนควรเน้นเรื่องการอบรมหรือฝึกฝน

เด็กในเรื่องของการมีวินัยในตนเอง โดยการปลูกฝังให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนต่อ เพราะโอกาสการทำงานย่อมดีกว่า ถ้าหากเด็กจะต้องหยุดเรียนกลางคัน

2. โรงเรียนควรจัดข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยมีข้อมูลต่าง ๆ ที่พบว่าเป็นสาเหตุการหยุดเรียนกลางคัน เช่น การที่เด็กเบื่อหน่ายในการเรียนหรือสภาพแวดล้อมทางบ้าน ผลการเรียน ฯลฯ เพื่อให้ครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนได้ใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามผลการเรียนของเด็กอาจจะหยุดเรียนเป็นรายคน และเมื่อพบว่า นักเรียนคนใดมีอัตราเสี่ยงต่อการที่จะหยุดเรียนกลางคันสูง ก็จะได้ให้การช่วยเหลือได้ทันท่วงที ก่อนที่เด็กจะตัดสินใจออกจากโรงเรียนไป ซึ่งจะแก้ได้ยากกว่า

3. โรงเรียนควรจัดเครือข่ายข้อมูลข่าวสารระหว่างบ้าน โรงเรียน ชุมชนแออัด เพื่อให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเสี่ยงในการหยุดเรียนกลางคันของเด็ก โดยเฉพาะข้อมูลภายนอกโรงเรียน

4. โรงเรียนควรจัดสถานศึกษาให้น่าอยู่ น่าเรียน ถูกสุขลักษณะอนามัยเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการส่งเสริมการเรียนการสอน ให้ได้มาตรฐานขั้นต่ำของสถานศึกษา

5. ครูฝ่ายปกครองและแนะแนวต้องช่วยกันดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด โรงเรียนควรปรับกระบวนการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจและรู้สึกสนุกสนานในการเรียนอยู่เสมอ ให้เด็กคิดว่าโรงเรียนเป็นบ้านหลังที่ 2 ของเด็ก การลงโทษนักเรียนควรคำนึงถึงผลกระทบที่ตามมา โดยคำนึงถึง การเป็นสาเหตุที่เด็กไม่ยอมมาโรงเรียน และอาจส่งผลให้เด็กไม่ยอมเรียนต่อไป

ระดับนโยบาย

1. รัฐจะต้องกำหนดให้มีนโยบายการลดอัตราค่าไม่เรียนต่อหรือการหยุดเรียนกลางคันของเด็กและเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไว้ในแผนพัฒนาศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแสดงให้เห็นว่ารัฐได้รับทราบปัญหา และตระหนักถึงสถานการณ์ การไม่เรียนต่อ และการหยุดเรียนกลางคัน ของเด็ก และแสดงเจตจำนงที่จะแก้ปัญหาในเรื่องนี้อย่างจริงจัง

2. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การไม่เรียนต่อของเด็กมาจากปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นการที่จะลดจำนวนผู้ที่ไม่เรียนต่อหรือหยุดเรียนกลางคัน จึงทำได้ไม่ง่ายนัก รัฐจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการลดจำนวนผู้ที่ไม่เรียนต่อหรือหยุดเรียนกลางคัน ในแต่ละปีลงอย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบร่วมกัน และใช้เป็นแนวทางในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายเดียวกัน

3. เพื่อให้รัฐสามารถบรรลุตามข้อ 2 รัฐจะต้องมีมาตรการต่าง ๆ ในการดำเนินตามเป้าหมาย โดยเน้นใช้มาตรการที่เกี่ยวกับการจูงใจให้เด็ก สนใจโรงเรียนและไม่เกิดเบื่อหน่ายในการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางบ้านให้ดีขึ้น รวมทั้ง

มาตรการในการป้องกันอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี ซึ่งอาจจะมีอิทธิพลต่อการไม่เรียนต่อของเด็ก และเยาวชนในชุมชนแออัดได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยซ้ำ แต่ควรเพิ่มตัวแปรอิสระให้มากขึ้น เช่น การสนับสนุนจากครอบครัว
2. ควรศึกษาทัศนคติของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการเรียนต่อ
3. ควรทำการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในชุมชนแออัดทั่วประเทศ

